

післядипломної педагогічної освіти в умовах модернізації / В. В. Олійник // Післядипломна освіта в Україні. – 2004. – № 2. – С. 5 – 8.

7. Протасова Н. Г. Андроґогічна ідея і післядипломна освіта: постановка проблеми / Н. Г. Протасова // Шлях освіти. – 1998. – № 3. – С. 13 – 15.

8. Протасова Н. Г. Гуманізація післядипломної освіти педагогів / Н. Г. Протасова. – К. : АТЗТ «Експрес-об'ява», 1998. – 151 с.

9. Протасова Н. Г. Післядипломна освіта педагогів як відкрита система / Н. Г. Протасова // Післядипломна освіта в Україні. – 2001. – № 1. – С. 10 – 13.

10. Професійна освіта : словник : [навч. посіб.] уклад. С. У. Гончаренко ; за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища шк., 2000. – 380 с.

11. Knowle's M. Towards A Model of Lifelong Education / M. Knowle's // Reflections on Lifelong Education and the school. – Hamburg, 1975.

12. Knowle's M. The Adult Learner: a neglected species / M. Knowle's. – [4th ed]. – Houston, Texas : Gulf Publishing Company, 1990. – 292 p.

РЕЗЮМЕ

С. А. Старченко. Андраґогический подход в системе повышения квалификации учителя физической культуры.

В статье рассматриваются особенности повышения квалификации учителя физической культуры в системе последипломного образования. Обосновывается важность и целесообразность использования, соблюдения андраґогических принципов обучения педагогов, определяются основные формы проведения занятий с ними, а также факторы-причины, которые определяют мотивационную структуру повышения квалификации учителей физической культуры.

Ключевые слова: последипломное образование, повышение квалификации, учитель физической культуры, андраґогика, формы обучения, мотивация, компетентность.

SUMMARY

S. Starchenko. Andragogic approach in the system of increase of qualification of a Physical training teacher.

In the article the peculiarity of increase of qualification of a physical training teacher in the system of post-graduate education is examined. The importance and expediency of using, following andragogic principles of teaching educational specialists are grounded, the basic forms of conducting lessons with them and also factors-reasons which determine the motivational structure of the increase of qualification of physical training teachers are determined.

Key words: post-graduate education, increase of qualification, teacher physical training teacher andragogics, forms of studies, motivation, competence.

УДК 378.005.591.4:167-057.4

В. І. Статівка

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ: АНАЛІТИЧНА ДУМКА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

У статті аналізується одна з актуальних проблем реформування освіти – переваги та недоліки оцінювання навчальних досягнень студентів в умовах кредитно-модульного навчання в Україні. Подається пропозиція щодо підвищення ефективності оцінювання та адаптації 100-бальної системи до національної.

Ключові слова: актуальні проблеми реформування освіти, оцінювання навчальних досягнень студентів, мета оцінювання, національна система оцінювання.

Постановка проблеми. Відомий спеціаліст у галузі освітніх реформ, автор багатьох педагогічних бестселерів Майкл Фуллан починає останнє видання книги «Нове розуміння реформ в освіті» (2007 р.) з епіграфа, який запозичив з роботи студента У курсу: «Все має змінюватись коли-небудь, інакше суспільство стане статичним». Як нам здається, ця думка відтворює ставлення до реформування системи освіти переважної більшості суспільства. Реформування обов'язково має відбуватися, але цей процес у будь-якій країні не проходить безболісно і безпомилково.

«Дехто заявляє про те, що в школи «спускається» величезна кількість інновацій; інші говорять, що нічого нового в світі вже немає. Ті, хто планує зміни, звинувачують викладачів у протидії цим змінам; вчителі жаліються, що управлінці вводять зміни заради виправдання власної значущості і що вони не розуміють ні істинних потреб школи, ні ситуацію в класі. Батьки дивуються з приводу якоїсь нової методики навчання читання і того, як така освіта взагалі може відповідати потребам майбутньої роботи учнів. Одні стверджують, що єдиний вихід – реструктуризація школи, інші вважають це утопією, що відволікає нашу увагу від суттєвих потреб перегляду освітніх стандартів... Як відповідь на все це починається реформа, спрямована на перегляд стандартів. У всій цій метушні діячі всіх рівнів стурбовані інституалізацією якомога більшої кількості програм, у той час Вчителі – як би за допомогою відповідних інститутів позбавитися всіх цих діячів. Учні ж настільки зайняті своїми справами, що не звертають уваги на весь цей гомін», – таку картину змальовує науковець, відтворюючи ставлення до реформ з боку тих, хто до них причетний, у США (2, 9 – 10). Чи не таким самим є ставлення до реформування у будь-якій країні?

Та ставлення до реформування освіти не говорить про те, що освітні системи в усьому світі не потребують реформування. Причини, що спричиняють потребу у реформуванні висвітлені неодноразово у науковій педагогічній літературі. Україна ж, підписавши у 2005 році Болонську угоду, стала на шлях реформування національної системи освіти. Напрями реформування були визначені Указом Президента № 832/95 від 12.06.1995 р. та Постановою уряду «Про основні напрями реформування вищої освіти в Україні». У 2007 році затверджено «План дій щодо забезпечення якості вищої освіти та її інтеграції в європейське і світове співтовариство на період до

2010 р.» Основні напрями полягали (і полягають) у наступному:

1. Прийняття системи зрозумілих та порівнюваних ступенів.
2. Прийняття системи підготовки фахівців, яка в основному ґрунтується на двох циклах.
3. Запровадження системи кредитів.
4. Сприяння мобільності студентів та викладацького складу.
5. Сприяння європейському співробітництву в галузі забезпечення якості.
6. Сприяння європейському виміру у вищій освіті.
7. Забезпечення навчання впродовж життя.
8. Залучення вищих навчальних закладів і студентів до участі в Болонському процесі.
9. Поліпшення привабливості ЄПВО.
10. Докторантура як третій Болонський цикл та синергія між ЄПВО та європейським науковим простором.

Основними принципами, які обумовлюють розвиток вищої освіти України в рамках Болонського процесу, є:

- створення інноваційного простору на основі освітньої і наукової підтримки;
- адаптація системи вищої освіти України до норм, стандартів і основних принципів Європейського простору вищої освіти;
- забезпечення соціального контексту вищої освіти, який надасть можливість випускникам вищих навчальних закладів формувати свою професійну кар'єру на основі соціальної справедливості, відповідальності та загальнолюдських цінностей.

За десять років в Україні зроблено чимало у процесі реформування.

Мета статті – виявити, яких помилок ми припускаємось у процесі реформування системи вищої освіти.

Спостереження за навчальним процесом, аналіз матеріалів моніторингу викладачів, наукових публікацій, аналіз праць майбутніх науковців (магістрантів спеціальності «педагогіка вищої школи» у СумДПУ імені А.С.Макаренка) дають підставу говорити про виникнення таких методологічних протиріч, що спричиняють чимало актуальних проблем. Предметом нашої статті є одне з таких протиріч – несумісність принципів особистісно зорієнтованого навчання (дидактичної моделі, що обрала

Україна) та спрямованості системи оцінювання навчальних досягнень студентів.

В усьому світі на сучасному етапі особлива увага надається оцінюванню навчальних результатів учнів та студентів, оскільки суспільство хвилює проблема: чи перетворяться розширені освітні можливості в осмислений розвиток індивіда чи суспільства у цілому, чи насправді ці можливості використовуються повною мірою, щоб навчатися, інкорпорувати корисні знання, розвивати здібності, засвоювати цінності, наукові і культурні. Суспільство (у тому числі і фінансуючи організації, зацікавлені в економічній ефективності) має знати, на якому рівні ведеться викладання у тому чи іншому навчальному закладі, має знати показники порівняльного аналізу освітньої діяльності вчителів, викладачів ВНЗ, шкіл, районів та регіонів і навіть країн [1, 7].

Саме тому одна із цілей оцінювання – *контролювання освітнього процесу*, моніторинг навчальних досягнень учнів та студентів як показник якості освітньої діяльності вчителя чи викладача, навчального закладу... З цією метою, зазвичай, використовується стандартизоване тестування як форма контролю. Таке оцінювання може бути як внутрішнім – проводитись у межах школи чи ВНЗ, так і зовнішнім – спеціальними центрами «незалежного» оцінювання в країні та Міжнародними центрами зовнішнього оцінювання.

Друга мета оцінювання – *сприяння підвищенню якості навчання кожного суб'єкта навчального процесу*: виявлення ускладнень у засвоєнні матеріалу та стимулювання до їх усунення, до поглиблення знань, удосконалення вмінь та навичок. Це саме те оцінювання, що, на нашу думку, не вступає в протиріччя з принципами особистісного навчання, бо орієнтовано на оцінювання досягнень окремої особистості, а не у порівнянні її з іншими; перевіряється розвиток навичок, а не здібностей; відбувається у відносно природних умовах; налаштоване на пошук кращих, а не типових навчальних досягнень; передбачає конструктивний підхід, завданням якого є допомогти особистості, а не запламувати її; проводиться не лише у формі тестування, а за допомогою різних форм опитування (поточне оцінювання) та екзамену (підсумкове оцінювання).

Чи може система оцінювання, розроблена з однією метою, задовольняти іншій? Чи можна використовувати одні і ті самі методи з

однією метою (метою моніторингу якості освіти, продуктивності навчальних закладів, тобто для звітності) і з другою (метою підвищення якості навчання)?

Здається, варто погодитись з думкою науковців про те, що досягнення подвійної мети приховує в собі протиріччя. Викладач або вчитель буде високо оцінювати не для того, аби виявити труднощі учнів у навчанні та усунути їх, а для того, щоб мати репутацію гарного вчителя. Система оцінювання для виявлення індивідуальних слабких місць у навчанні має стимулювати відкритість і чесність, щоб ті слабкі місця можна було оцінити та виправити. Системи оцінювання, що розроблені для оцінювання шкіл, ВНЗ, викладачів будуть перешкоджати подібному виявленню слабких місць [6].

Саме тому у навчальному процесі не можуть використовуватись системи оцінювання, що створювались задля досягнення однієї і другої мети одноразово: вони мають відрізнятись методами контролю, змістом завдань та формою проведення.

Що ми спостерігаємо в системі оцінювання навчальних досягнень студентів, яка запропонована для застосування у кредитно-модульній технології навчання в Україні?

Для поточного оцінювання викладач змушений використовувати тестування через необхідність надати умови студентам набирати бали. Під час тестування відбувається вибір правильної відповіді і не спостерігається процес виконання завдання; під час стандартизованого тестування відбуваються процеси, несумісні з розвитком мислення і тим, що нам відомо про процес пізнання [7]. Сучасна когнітивна теорія стверджує, що засвоєні окремі факти швидко зникають з пам'яті, оскільки не мають смислу і не вписуються в концептуальну карту того, хто навчається. Такі знання не можна узагальнити та застосувати у разі необхідності [1, 305 – 306].

Окрім того, зарубіжні науковці [1, 6, 7], які досліджували позитивний і негативний вплив стандартизованого тестування на засвоєння змісту, позначеного в освітніх програмах, відзначають, що негативним впливом є, по-перше, недостатня увага практичним умінням та навичкам, що мають важливе значення для освіти, але не перевіряються; по-друге, спрямування роботи вчителя чи викладача ВНЗ не на засвоєння змісту програми, а на розв'язання стандартних тестових завдань. Зміст стандартних тестів

починає складати зміст заняття.

Ми поділяємо думку психологів про те, що важливим є не те, щоб відкинути варіанти неправильних відповідей, а шляхом виконання мисленневих операцій дійти правильного рішення. Істинне оцінювання – це завжди оцінювання самого виконання завдання, а це можливо в умовах розгорнутої письмової відповіді (наукового есе) або усного екзамену. Саме цей надзвичайно важливий для оцінювання навчальних досягнень студентів і втрачається, коли ми використовуємо стобальну систему оцінювання, тобто намагаємось оцінити на кожному занятті кожного студента. Але що ми оцінюємо? Вибір правильного варіанту. Чи це є показником сформованості компетентності?

Стобальна система оцінювання, на нашу думку, не є адаптованою до умов кредитно-модульної системи з тими особливостями, котрі їй притаманні в Україні: перевищення кількості студентів у групах у 3 – 4 рази порівняно з західними країнами, що унеможлиблює оцінювання всіх студентів на занятті; майже у всіх ВНЗ України недостатня забезпеченість аудиторним фондом і, як наслідок, відсутність умов для якісного консультування, для проведення індивідуальних занять. У СумДПУ взагалі не плануються контрольні роботи з провідних фахових дисциплін. Викладач не має можливості оцінити процес виконання завдання, як то має бути за умов особистісно зорієнтованого навчання; не в змозі реалізувати таку систему оцінювання, котра спрямована на оцінку мисленневих та мовленневих умінь.

Сама процедура обліку балів є складною, непрозорою і не підлягає ніякому контролю, але забирає значну частку робочого часу викладача, тобто є неефективною.

Молоді науковці, аналізуючи систему оцінювання, зазначають унеможливлення узагальнити критерії та норми оцінювання. З кожного предмету вони різні, часто суб'єктивні і незрозумілі студентам.

Досвідчені викладачі, члени методичної ради Інституту філології, відзначають неефективність існуючої системи оцінювання. І це зрозуміло, бо вона не сприяє розвитку особистості, а лише ускладнює процес оцінювання, робить його невинуватою трудомістким та відволікає від істинних завдань у навчальному процесі, веде до зниження якості освіти, про що засвідчують результати зимової сесії 2010 року у нашому університеті: якісь освіти становить 39 %.

Але ми далекі від думки про те, що одна система оцінювання гірша за іншу. Ми переконані, що кожна система має відповідати меті : якщо мета – моніторинг та звітність, то метод тестування є доцільним; якщо мета – відбір абітурієнтів для вступу у ВНЗ – іспит, усний і письмовий, з фахових дисциплін із застосуванням відповідних методів оцінювання; якщо поточне оцінювання навчальних досягнень студентів, то мають оцінюватись вміння і навички розв’язання завдань, а не вибір правильної відповіді.

Єдиною, на нашу думку, раціональною пропозицією, що приведе до реального і зрозумілого всім оцінювання, може стати пропозиція повернення до п’ятибальної (або 12-бальної) системи оцінювання з переводом у стобальну систему під час підсумкового контролю. Наведемо у якості розгорнутого приклада технологію перерахування оцінок в єдину шкалу, сумісну з європейськими системами оцінювання. Але спершу зазначимо, що принцип такої технології перерахування винайдено не нами. Він використовується у ВНЗ Росії (СПБГУ – фізико-математичний факультет) та у деяких ВНЗ України.

В Україні в ланці загальної освіти використовується 12-бальна система, до якої вже звикли студенти. То було б доцільним зберегти в національній системі оцінювання саме 12-бальну шкалу, яка легко співвідноситься як з 5-бальною, так і стобальною. Технологію перерахування відтворено у наступній таблиці.

Таблиця

**Співвідношення національної системи оцінювання
з шкалою оцінювання в ECTS**

Національна шкала оцінювання	Інтерпретація балів	Нова 12-бальна шкала оцінювання	Шкала оцінювання за ECTS		Статистично коректний розподіл оцінок
«відмінно»	5+	12	100		30 %
	5	11	95	«А»	
	5–	10	90	«В»	
«добре»	4+	9	89	«D»	40 %
	4	8	80	«C»	
	4–	7	71		

Продовження таблиці

«задовільно»	3+	6	70	«E»	30 %
	3	5	65		
	3–	4	61		
«незадовільно»	2+	3	35-60	FX F	
	2	2	34		
	2–	1			

Розшифровка балів

12	Повністю засвоїв програму курсу, виявивши творче відношення до предмета	5+
11	Повністю засвоїв програму курсу	5
10	Повністю засвоїв програму курсу, не виявивши творчого відношення до предмета	5–
9	Засвоїв основний зміст курсу, виявивши творче відношення до предмета	4+
8	Засвоїв основний зміст курсу	4
7	Засвоїв основний зміст курсу, але не виявивши творчого відношення до предмета	4–
6	Засвоїв основні поняття курсу, виявивши творче відношення до предмета	3+
5	Засвоїв основні поняття курсу	3
4	Засвоїв основні поняття курсу, не виявивши творчого відношення до предмета	3–
3	Не засвоїв основних понять курсу	2
2-1	Не з'явився	

Запропонована система оцінювання і перерахування у систему ECTS може бути удосконалена, але в основі своїй є простою, зрозумілою студенту і викладачу.

Реформування системи освіти не має на меті ускладнення навчально-виховного процесу. Правильне реформування веде до оптимізації навчально-виховного процесу і праці викладача і студента, створюючи умови для творчої самореалізації суб'єктів освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Новое в оценке образовательных результатов: международный аспект / А. Литтл, М.Э. Локхельд, В. Чайнапа и др.; пер. М.С. Добряковой; под ред. А. Литтл, Э. Вулф; – М. : Просвещение, 2007. – 367 с.
2. Фуллан М. Новое понимание реформ в образовании / Майкл Фуллан; пер. Е. Л. Фруминой. – М. : Просвещение, 2006. – 272 с.
3. Про основні напрями реформування вищої освіти в Україні. Постанова уряду України.
4. План дій щодо забезпечення якості вищої освіти та її інтеграції в європейське і світове співтовариство на період до 2010 р. – Постанова уряду України.

5. Яблонський В. А. Щодо концепції реформування вищої освіти в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.ansu.org.ua/index.files/Artides/Jablonskiy.htm>

6. Goldstein, H. (1992) Recontextualising Mental Measurement. ICRA Research Working Paper: University of London Institute of Education.

7. Resnick, L.B. and Resnick, D.P.(1992) Assessing the thinking curriculum: new tools for educational reform. In Gifford, b. and O'Connor,M.(eds) Changing Assessments:AlternativeViews of Aptitude, Achievementand Instruction. London: Cluver Academic.

РЕЗЮМЕ

В. И. Стативка. Актуальные проблемы реформирования системы высшего образования: аналитическое мнение юных научных работников.

В статье анализируется одна из актуальных проблем реформирования образования – преимущества и недостатки оценивания учебных достижений студентов в условиях кредитно-модульного обучения в Украине. Предлагается вариант повышения эффективности оценивания и адаптации 100-балльной системы к национальной.

Ключевые слова: актуальные проблемы реформирования образования, оценивание учебных достижений студентов, цели оценивания, национальная система оценивания.

SUMMARY

V. Stativka. The actual problems of reforming the system of evaluating students' academic success.

One of the actual problems of reforming education, the problem of evaluating students' academic success is analyzed in the article. Having analyzed the experience of foreign and native researchers, the author suggests the optimal method of adapting the European 100-point system of evaluation to the national one.

Key words: reform of High Educational system, system of student academic achievement evaluation, a 100-point system of evaluation, national system of evaluation.

УДК 378.016:7.03: [005]

Н. В. Сулаєва

Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

МЕНЕДЖМЕНТ НЕФОРМАЛЬНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

У статті обґрунтовано доцільність надання студентам педагогічних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації неформальної освіти. Висвітлено найбільш важливі аспекти менеджменту неформальної мистецької освіти. Подано визначення та основні характеристики неформальної мистецької освіти. Зосереджено увагу на цілях, змісті та способах діяльності керівників та учасників неформальних художньо-творчих колективів.

Ключові слова: менеджмент, неформальна мистецька освіта, художньо-творчі колективи.

Постановка проблеми. Вхідження України у світовий та